

Цетиње, 4. јануара

Остављамо за собом једну од врло критичних година и ступамо у нову. Па и ако смо се старом годином већ опростили и оставили је за собом, не можемо, а да се на њу нарочито не задржимо. Она је ипак у вези са будућношћу, јер трагови које је она за собом оставила протежу се и у овој новој години и често пута могу бити тјесно скопчани са оним што наступи. У толико прије на њу се морамо задржати што је била врло критична и што је врло често долазило до сукоба, заплета, па и самих ратова и оружаног сукоба, који су се мјесецима развијали чак и у непосредној близини наше земље, пријетећи да и нас саме у њих увуку.

У прошлом броју имали смо прилике, поздрављајући освитак Нове Године, о томе да проговоримо. Сад ћемо да се задржимо искључиво на оно што је прошла година пружила нашем раскомаданом народу, Српству.

У главном може се рећи да је прошла година по Српство и интересе његове прошла тихо и мирно. Није била ни критична, ни кобна, али није била ни плодносна. Било је и значајнијих тренутака, али су они понирали онако како су се и јављали. На крају крајева она нам пружа биланс општег рада такав, да њима не можемо ни приближно да будемо задовољни, јер постигнути резултати не могу да задовоље ни наше тежње ни очекивања, а још мање се можемо њима да похвалимо. Више смо у губитку него у добити, више на штету него у користи. Ако ништа, дангуба нам је највиша штета. Једна година, дуга једна година пропуштена је и у њој није учињено ништа чиме би смо се могли да похвалимо и што би нас могло да разгали да погледамо ведрије и веселије у Србинову будућност, а нарочито оног доброг дијела нашег народа, који још и дан данњи робује и тамнује под туђином, жељан свега онога чиме ми у слободним земљама обилујемо и пресићени немарно разбацујемо, не цијењени ни мало драгоцијну вриједност слободног врела, које би требало и морало бити и већи и бољи пострек за све нас да полетније, приљезније и дурашније порадимо на оној народној нашој ствари.

Ништа није претјерано ако се рече, да је прошла година била кобна по наш народ у отоманској империји. Он се налазио у горим приликама и тежем стању него икад до сад. Зна се, да му ни до сада нијесу руже цвале, да је и до сада страдао, patio се и мучио, али је зато прошле године двојном вице страдао и patio се и мучио,

јер су га бацали на таква искушења, да је долазило чак и до његова истријебљења. Што те његове патње, муке и страдања увећава то је, што ни у ову нову годину није ушао озарен надом на бољу будућност и што га тај мукотрпни живот и данас очекује. И они који су најприје били позвани, да му притекну у помоћ, да га у тој биједи и невољи бар утјеше и братском ријечју окријене, да му колико толико наде на бољи живот улију и оснаже га да може у неравној борби издржати и новом се животу надати, ти, на против, баш на заходу старе године проузроковаше му још више болова разцијепљујући га и завађајући га из чисто личних себичних и сепаратистичких побуда само да се поједини каприси задовоље, што ће, несумњиво, бити кобно по општу народну ствар, која је и без тога и до сада много страдала због непромишљеног и накарадног рада оних, који су на се пртвили тежко бреме бриге и старања о њему. Судбина овог дијела нашег народа може се само жавити и опшакивати, али је крајње пријетело да се притупи и раду озбиљном, промишљеном, свјесном и трезвеном да се она олакша и да му се учини живот сношљивији.

У старој српској Војводини као и до сад размахала се најдивљија партиска барба, која је српски народ у тим крајевима раздијелила на неколико странака, чије су се рђаве пошљедице најбоље огледале скорих дана приликом избора. Тај политички раздор с дана у дан све јаче осваја и избија на све стране, те од њега нијесу поштеђене ни чисто културне и хуманитарне установе, што је само од велике штете по општу народну ствар, која и без тога ни из близа не стоји онако како би требало да је. И док се тамо Срби због страначке нетрпељивости кољу као жути мрави, преносећи ту необуздану борбу чак и у праватан живот и ондје гдје јој нема мјеста, дотле заједнички непријатељ успијева да у њиховој кући вршља како год му се свиди, не бринући ни мало за опште интересе.

А шта тек да се рече за Славонију и Хрватску! Док се још очајна борба води између Срба и Хрвата и док тјесногрудност руководи масама, те се на Србе хајка подиже и гоне као луте звјери, непријатељ несметано, као и у старој српској Војводини, заузима стопу по стопу земље, мјесто по мјесто, користећи се овом махнитом братском свађом, која никаквом добру не води. И док заклијепљена браћа воде један другог до истријебљења а све око голог имена, дотле заједнички непријатељ успијева да постигне своју циљ. Од туда се може разумјети

све оно што се у Бановини ради, гдје о вољи народа слабо води ко рачуна, а најмање они, који у име његово а за рачун Пеште и Беча владају. Истина, национална свијест бошњедњих година и тамо се навио стала да буди, али до сада постигнути резултати не могу никога ни приближно да задовоље, јер да је међусобног трвења по Српцима и Србима и Хрватима другаче би било него сада и не би спали на то дозвољавају, да се у њиховој отаџбини, а на очиглед њихову, одигравају и такве ствари, противу којих им се морају осјећати да буне. У цијелој овој ствари што се још нарочито мора жајалити то је, што се народна свијест ма колико да се почела да буди и што мисао о народном јединству Срба и Хрвата ма колико да осваја, ипак се шовинистички дух уздиже и може у већим размјерама да испољава, чему је највећи свједок станање хрватских праваних странака, у коме пакту једно од највидљивијих мјеста заузима баш она странка која је колико до јуче уз Србе старала, а сада је руковођа свију тих шовиниста, ма како се то крило, ипак избија, противу Срба у Бановини.

Још горе ствари стоје у Босни и Херцеговини. Прошла година је за Србе у тим земљама била кобна. Она им је одијела све што им је могла да однесе. Споразум православних и муслимана разбијен је, а од споразума са католицима ни помена нема. И да је само то, па би се то зло и могло сносити, него је у низу времена расцјеп бивао све већи и већи, да је сад довео до опште нетрпељивости, што може бити кобно по општу народну ствар, чиме ће се само заједнички непријатељ моћи користити, као што је то већ у Војводини и Бановини.

Ни на Приморју прилике Срба у прошлој години нијесу биле боље. Тамо се српска народна организација налази на папиру а организација странке у топлим жељама. Срби су несрећени и подијелени, а равнодушни и без воље за општу ствар. Какве тамо владају прилике најбоље се видјело приликом избора у Ђоци. Што се тиче опште ствари, најбољи је свједок рад на организацији странке, која је требала, по раније утврђеном плану, да буде већ организована, а међутим од тога још нема ништа и ако су Срби још од 1907. г. без страначке организације!

Из свега овога шта видимо? Резултат по општу српску ствар ни мало повољан. А све је то или добрим дјелом кривицом нашом, што нас убија раздор, несрећеност, апатија зло, које је у самим нама, или опет све друго што је опет у тијесној вези са нама самима.

Утврђујући само ту неопобитну чињеницу, ништа је топла жеља да све наше родољубе упозоримо на то како би им овакав исход послуживао као пострек за бољи, смишљенији, трезвенији и патриотскији рад у овој години.

Српство изнад свега!

Цетиње, 4. јануара

Ушледе остале министра спољних послова француска одлучила је. Била је у саопштењу претрпало питање о Мароку, али је неуставношћу између министра преједника и министра спољних послова, јер је прије тога министар спољних послова узбранио како је министар преједника радио у овом питању на своју руку, док је то у саопштењу преједника одлучно опретило. Због тога је министар спољних послова до оставке и кака су утврђени популе министарство, нијеу ипак могао да напушта министарство морнарице. И тако је одлучила цијела влада. Нова влада је сад састављена на челу Поашара.

У горњоаустријском сабору није општрукиција још савладана. У моравском сабору је дошло до бурних приказа за пријемне говоре Милановича дра. Худма. У галицијском сабору се воде преговори са вођама Русина, да се створи компромис за изборни ред. Не дође ли до успеха, Русини ће истапати своју бурну општрукицију.

Балкански комитет налази се окружану у којој мери Припаднице општег покрета Туреде, што их је отоманска политика Младотурала још повећала, а ова политика је убитачна за паде ни доволу и цјелокупну државу. То је и популе њене објављивање да ће се пошљедице политичке и вјерске слобода без разлике на народност и цјерошност. Не можемо на јавност претрпачити мирно, стрљаво и ефикасно просвјештање ове младе управе што сматрамо потребно, да се поведе на јавност умућених народа, већ они о популе турску државу, да се однесу у покрајинска без одлагања поврне, расипани оседа понај да се употреби за просвјету, судство и грађевине а сви здуми да се искористе. Пошљедице пријести нам говоре да се зло на старе владе није ништа или врло мало поправило, а порга или не може или неће да изврши своје објављивање.

Додајући у Китају ће до који дан почети одлучно да се развијају. Савјешно се развијају, да ће револуционарни поћи на Пекинг, ако се до тога доба не захвали на пријесту династије Манџу. Тада дана престаје примирје. У Судану је прокламована нова револуционарна влада са генералом Хусејном на челу. Влада позива стапошћивање да буде мирно и да удријава ред. Иноцјершима не пријети никаква пошљибја. Ниште је студа све мирно. Према вјестима из Туркестана буњуну је и тамо револуција. 400 Манџураца је покладио. Гувернер је убијен.

Србија пред изборима

Влада без већине у Скупштини

Из Биоградца јављају о политичкој ситуацији у Србији ово:

До прије неколико дана политичка ситуација, а нарочито скупштинска, није изгледала тако комитована. Влада је према томе била намјерна, да са овом Народном Скупштином ради и да нове изборе расвише тек у мјесецу септембру.

Међутим смрт Пера Већинићовића, који је био један од најважнијих чланова владе, и његова смрт, Влада се нашао у тежкој ситуацији, јер је изгубила једног пошљедног члана, и врло важног за већину. Са њим Већинићовићем влада је имала и спорум и већину. Без њега она нема кворум, јер јој је остало свега 80 посланика.

Познато је, да је влада укључно имала 84 посланика, али изласком г. Пера Милића и Алексе Жуковића број се смањивао на 82. Одмах затим г. Коста Борисављевић почео је да ширити. Он ставља гласа против владе, пред тога ни, али није изишао из клуба. А он то ради због тога, што се са својим другом Урошем Ломовићем посвађао. Они су посланици из рудничког округа и влада је партијско званично заступљена у томе округу преко Уроша Ломовића. На то се буне и К. Борисављевић и Максим Сretenовић, али са том разликом, што Коста Борисављевић гласа против владе, а Сretenовић не. Тако је влада без К. Борисављевића остала са 81 послаником.

...to i susjeđi. Ali, to našem mišljenju, prikladno mjesto za demonstracije. Osim toga, u tako velikom prisutstvu, u skladu s mirom i ljubavi, kao što je Rođendano, Kristovo nema mesta demonstracijama u crkvi. Intencija je time biti dobra primjer narodu, jer — ova- kva sumpri trahunt.

„И ми смо осуđили и осуђујемо државно епископа Михаила Грушића: осуђујемо га најжешће још год. 1894., када је епископ „случајно“ падао на железницу, кад је требало да иде у Будимпешту, да у Горњој Кући гласа против православно-политичких предлога. Осуђили смо га и онда, кад је отишао под шкит башу Томшићу, да с овим ради против својег рођеног народа. Али демонстрацији против њега у цркви о Божићу, држимо да је никак неугодно. Црква је свето мјесто и не смје се начинити политичким политичких или других каквих демонстрација“.

По листовима

Међународна контрола у Македонији

Турски листови саопштавају: „Саобраћај саобраћајници не крају, да кажемо год британском јавног мишљења и е поводом на неуспјехе досадашњих покушаја, да се са Турском директно споразуму, жели да своју својану политику у томе правцу обустави и да европској дипломатији наложи потребу завођења понова међународне контроле у Македонији ради поправке тамошњег стања.“

„Иако се у политици не бирају средства, ипак су ове тежње званичне Бугарске државне, каква нема равне. Позитивно је да у нередима који се догађају у Турској махом учествује и званична Бугарска, која се ово пред Европом жали, да је обистанак њених савременика у Турској у опасности. Јасно је дакле, да је циљ свих бугарских интрига у Македонији, да се умешају силе у унутарње ствари Турске и ову принуде да даде аутономну Македонији, у којој би Бугарска припадала по своје жељу.“

„Турска је дужна на запази, да овај захтев Бугарске пада у времену, кад се Турска налази у највећој кризи.“

Русија и Монголија

„Петроградска Телеграфска Агенција“ публикује овај комунике:

„Послије прокламовања независности Монголији су се обратили Русији са молбом на потпору. Руска влада одговорила је савремено, да буду умјерени и да покушају споразум са Кином. На ово су се обратиле обје стране руској влади са молбом за посредовање. Оценивши да је споразум између Кинеза и Монгола могућ само у овување монголских права, руска влада донела је до увјерења, да тај споразум мора бити изражен у једном акту, који ће гарантовати неповредимост сопствене управе у Монголији од стране Кинеза.“

„Повреду тог свог права Монголији гледају у стварању кинеских регуларних група у Монголији и насељавању Кинеза на монголске области. Руски посланик предајући ове захтјеве Монголаца кинеској влади, изјавио је, да ће руска дипломатија старати се да Монголици не раскину везе са Кином. Русија нема ни-

каких агресивних смерова у Монголији, али је у интересу њеном, да у сусједству Сибирја буде рад и мир. Ако Монголија раскине везе са Кином Русија ће бити принуђена да са Монголијом ступи у политичке односе“.

Рат у Триполису

„Corriere d'Italia“ прими из Триполиса да се према извјештајима гласника непријатељ налази у већем броју у Суахи, Бенадоу, Фидуку и Вир Тобрасу. У Суахи непријатељ је добио поддршку. Ипак се да се Турци не уздају много у Арапе те их називају како не би било много десертера. Не зна се, које су наміјере непријатеља.

Турци по свој прилици знају наміјере талијанске војске. Пошто се Талијани спремају, да на западу од Триполиса изкрију већу концентрирану чету, онде се концентрирао већи број непријатељских чета, које се спремају да Талијанима започну битку.

Дониски додаје, да није чудо што су Турци обавјештени о талијанским интенцијама, јер се у Триполису налази много шпијуна. Више пустилова приказује се као да су новинари. Тако се ових дана виђају на шанима и међу предстражама нека индивидуа, која се приказује вала као руски дошлица, а кад је на њега пала сумња, да шпијунира у корист Турака, на једном га је нестало.

Русија у Персији

„Новое Време“ јавља из Техерана, да ће онај персијски „министар Финансија“ Шустер, који је удаљен из захтев Русије, постати амеркански посланик баш у Техерану.

Русофилски персијски дипломата Исак Кан је именован за посланика у Петрограду. То се сматра као успјех руске политике.

Рашко-призренски митрополит

— Бесјед са руским словенофилом —

Петриград, 25. децембра

Ових дана српског студента једног старог словенофила из Москве, којег већ неколико година не бијаш видо. Знајући да сам Призорец, готово одмах позваје виђена ушња:

— Шта је, момче, са вама митрополитом? — Није ништа — рекох — али је митрополит мрак и лан.

— Знаш да је али, али вама у Србији познати не признају... —

Код нас је — одговорих — митрополит Митрофан, из та привремено, вама је добар, а другог га нико не признаје ни наместан ниједног.

Е... ми се не разумијемо! — ушњину мој познаник. — Ја говорим о митрополиту Дожићу, који је ишце био пријатељ од Цариграда до Цариграда именован за рашко-призренског митрополита, а у Србији због његовог назначења подигао се више граје и протеста него ли у вријеме анексије Босне и Херцеговине, кад је Аустрија приносила више највећше српске провинције. А међутим сва је граја за то што је Дожић Црногорац.

— Не знам — нијесам ништа читао — онет рекох.

— Како не, чојече! узмите поштом, виђате — најпримјер телеграфске вијести из Биограда у „Руско Слово“ и друге наше новине, гдје се јавно каже:

„Бројом Црногорца Дожића на пријесту призренског митрополита, српска спољна политика поражена је, као ишад пријед, јер од сад ће бја-

лао и гледао сам књигу и сточић; и, напошкету га још даље намакнем од кревета, скнем с њега све, сем отворене књиге као и прије, по нога и почнем онет казити. Листови се нијесу превртали док је горела свијећа. Запамтих страну отворене књиге и угасем свијећу; завучем главу у одијело, и старао сам се да заснем.

Пошто прође пола часа ја заснем. Спавао сам и мислио: »По све се то мене учињило, сигурно је то било кретање ваздуха — и, лаки листови отворене књиге сами су се кретали и са шумтањем превртали.“

Одједанпут, као да ме неко погу врућом водом. Ја сам био разбуђен јасним, брзим, па чак и нестрпљивим преврћањем листови.

У исто вријеме, мене је зачудило то, што у другом углу собе, па етажери, неко је дирао стакло с водом и као да је сипао воду из њега и нехотично звонио њиме о чашу.

»Не достају још враголије! мислио сам ја с гљевом, старајући се ништа да не чујем и да ми ништа не обраћам пажњу — нећу устати, тријећу овако и заснаћу.«

Сам ме обузме под поновним шумтањем листови и поновном звоном стакла о чашу, из које га је, очевидно, пило.

У јутру се разбудим с првом сунчаном зрацима. Пошто се растријезим и приближим мисли, ја прије свега приђем ка књизи, погледам број на страници, које га сам за-

ти црногорца политика, дошаву српску, међу Србима под турком замијенити!“

— Ово ово код нас Руси — настави епархијски Митрофан — звучи врло рђаво, а нагла чушнова- то и епифорно, јер ми знамо, да у Црној Гори, где политичко постоји ушњак један, а то је што српски и у опште словенски. У осталом каква је то црногорка, а каква српска политика? Ко да се граба, да је једнако и поразло политичка, очима и ушима својим, човек не пријед, кад чита и чује да се каже: Нећемо митрополита, — он је Црногорац... Нагла, као да су Црногорци и митрополит Дожић Кинези, а не овакви нешто Срби, као и они, што по Биограду вичу и протестују.

— Шта више — продужи мој сабесједник, — читао сам да је министар Милошковић, ресавтору једне биоградске новине рекао: »Не једно рашко-призренско митрополит биће српска кандидат. А, ако не, — добијемо је министар, — онда ћемо ратити.« Добро како ми мислите, с ким наміјерава Србија ратити с Турком или Црном Гором? — црношња ушња стари словенофил.

— Ваљда до рата неће доћи — одговорих — а најмање између Србије и Црне Горе. Ми смо са Шумадијцима браћа, па ако се браћа по неки пут и сваде, али се неће побити. Сам рата нас још по нешто и Новина река Санџак дијели, а вода је повлако тужно преболити.

Е... драги мој — подвикну Москов, — све су то аргументи оптимисте што ви причате. А ја сам читао — вели даље, — пририцање једне новине француске професије, која каже: Сај је двадесет вијек крвав и великих бордова бити. Чак и онај ко не смје шекати другим, а он ће се погући са својим братом, због прије или митрополита, па макар и брн био, — као вели брат, ако ће побити али неће побити... Шта нас каже то, да нас са Србија Санџак дијели, — то је такође слаба теорија. У вријеме доба постоји ваздушни флот, а у ваздух над туђом територијом није забрањено летјети. Није је ваздух још разграничен тако да ни од рата ниједне гарантовани, — заврши стари словенофил.

Н. Подгоранин.

Српство

Санаторијум на Златибору. С прољећа ће се преставити уређење планине Златибора у Србији, коју посјећују преко лета многи белесници, а парочито сушитава. Тим радом руководиће скупштина округа ужичког. У већој ступи сад се јавља, да ће Савез Земаљских Српских Друшта поднети на Златибору с свом грошкуну модерну санаторијум, у коме ће се моћи сместити око 100 породица. За грђење овог санаторијума предвиђено је 200.000 динара.

Накнадни избори за босански сабор. Ових дана је објављен ужи избор у изборном котару сребрничко-власеничко-зворничком између кандидата српске народне организације А. Шоле и тежак Максема Ђурковића, кога је помогла Ко- чићева група. Избран је Ђурковић са 5002 гласа против Шоле, који је добио 3498 гласова.

Уметничка изложба у Биограду. Ове године одржаће се југословенска уметничка изложба у Биограду. За њу се чине већ велике припреме и с правом се може очекивати, да ће ушњети у сваком погледу. Скупштина је већ потирала за откуп уметничких творевина 60.000 динара.

Уметнички дом у Биограду. Како се јавља, наугледница српски и југословенски уметници предузеле су акцију, да

памтно на отвореној књизи. Мјесто цифре, у колико се сада сјећам, 177, сада је било 219 страница: невидљива рука преврнула је, док сам ја спавао, тачно 42 странице, т. ј. 21 лист. Двадесет и један пут су се прети привиђења дотакли књиге!

По како је било моје поношно изненађење, када сам дошао до етажера и погледао на стакло од воде, које га је газдарица сипоћ испунила водом и метнула тамо — оно је било празно. Привиђење је попило сву воду.

— Да ви ми нијесте случајно, промијенили воду? — ушња ја газдарицу, хватајући се за ту претпојавку као за котну спасења.

— Јест, господице, ви сте у праву, извините, ја сам заборавила промијенити воду. Вода је код нас, у осталом добра, ви сте је сигурно, попили... Жедње ли сте.

Ја сам се запрепаштио.

— Сад судиште... заврши Зарушки — како ће се то објаснити? Одлично се сјећам да је газдарица промијенила воду, да се ја нијесам поћу примилио стаклу. Ко је дирао књигу и попио воду?

Салч

С руског превео
Крста З. Марјановић,
учитељ.

се у Биограду подигне Уметнички Дом, у коме ће се приређивати изложбе, а служиће и циљу учесловенској уметности. За ствар се ангажовали и неки ушњеди биоградски грађани и многи биоградски просветни радници.

Словенство

Завјера противу руског цара. Из Петрограда јавља да су тамо извршена многа хапшења, која се доводе у везу са гласовима о откривеној завјери противу руског цара. Вели се, да су се терористе спремале, да убију цара о Богољављу, када је требао ићи на освећење воде. Увјеравају, да је цио план завјере откривен и да се из ухваћених докумената види ко је све учествовао у овој пакленој завјери.

Изгубљени Толстојеви рукописи. Иштатавани рускојави познатио руског писца графа Лива Н. Толстоја били су повјерени једном његовом пријатељу а познатом руском писцу. Са јављају, да је те рукописе он изгубио, те је наређена строга истрага, али рукописи да сад још нијесу пронађени.

Русија за своје дугове. Како стоје државне финансије у Русији најбоље показује ово саопштење из Петрограда: Повољан положај руског државног газдинства допушта да се приступи и отплати једног дијела државног дуга. Дио отплате према величини државног дуга није огроман — сто милијуна рубаља, али руски држављани могу бити задовољни, да државни дуг не расте, докле код свих осталих држава дуг бива све већи и већи, а неке су већ у иностранству и кредит изгубиле. Руски министар финансија поднио је государственој думи саопштење о својем кораку, па чека да одобрење са стране законодавног тијела.

Кратке вијести

Протјерани из Италије. Прије неколико година у Милану је била основана телеграфска новинарска агенција са капиталом од три милијона лирера, која је највише служила за информације аустријским и њемачким листовима. Она се представљала како служи интересима католичке цркве, али дошнице се све више испљавало да служи сасвијем другим сврховима, које су на штету Италије. Тако је за вријеме колере у Италији ова телеграфска агенција давала врло претјеране извјештаје о колери и приказивала здравствене прилике у Италији у најгрљивим бојама, истичући чак како од тога пријети погубел и сусједним државама. Сад опет од како Италија ратује у Триполису ова агенција слала је такве извјештаје на страну, да се по њима могло закључити, да Италија љуто страда на борном пољу и да је у Италији завладала паника због тога. То је дало повода талијанским властима да обрате већу пажњу на ову агенцију и на њене дописнике и пошто су се уверили да служи туђим интересима и да је цио рад њен упоред систематски противу Италије, те је полиција ову агенцију сада затворила и њене дописнике протјерала. Кажу да је ова агенција била у служби бечке владе.

Десидер Перцел барон. Из Будимпеште се јавља да ће председник странке народног напретка, а до недавна председник угарског сабора Десидер Перцел добити баронство.

Нова странка у Србији. Како „Трибуна“ јавља, у Србији се ради око организације нове странке, која ће стати на изричитој аграрно-политичкој бази. На челу покрета стоји бивши министар финансија Мика Поповић и универзитетски професор С. Лозанић. Овај глас није још потврђен.

Промјене у њемачкој дипломатији. Из Берлина јављају, да ће наскоро бити смињени њемачки посланици у Лондону, Паризу и Бечу због тога, што се за вријеме пошљедње кризе између Француске, Енглеске и Њемачке нијесу показали на висини своје дужности.

Дневник

Био на погребу. У недјељу из-утра отпутовао је на свом аутомобилу Његово Краљ. Височанство Краљевић Нанљедник у Никшић да присуствује у име Њихових Величанстава Краља и Краљице погребу Марка Вукотића, брата Његовог Величанства Краљице, на коме је било много народа из мјеста и околине. Са Његовим Краљ. Височанством били су и г. г. Марко Ђукановић, министар унутрашњих

дјела, Душан Грегорић, министар спољних послова, бригадир Митар Мартиновић, шеф дворске војне куће, бригадир Благо Бошковић, Душан Вукотић, в. д. председника Главне Контроле и капетан дворске страже Вуко Вукотић. Његово Краљ. Височанство Краљевић Нављедник се истог дана у вече са својом пратњом вратио на Цетиње.

Француски посланик. Г. Е. Гандеракс, француски посланик на Цетињу, отпутоваће сјутра на подуже одсуство, за које ће га вријеме у својству отираника послова замјенивати г. Камбон, секретар француског министарства спољних послова, који је већ присио на Цетиње.

Наша дјеца у Чешкој. Прво у чешким „Народним Листима“ а затим и у другим листовима прочитали смо једно саопштење о нашој дјечи, која су о Божићним празницима присијела у Праг ради изучавања заната. Ту се износи како су са Цетиња послани пет наших дјетића ради изучавања заната на чешку општину соколску ма да за њих није било спремно ништа: ни мјеста ни преноћишта, није је о томе што знала чешка општина соколска, која је о њиховом доласку била извјештена телеграфски тек на неколико сати пред њихов доласак. Они су, веле, просто као некаква роба послани у Праг с адресом: Чешка обец соколства. Како се, према томе, за њих није могло учинити ништа, то су враћени својим кућама. На крају се у том саопштењу замјера савијем оправдано друштву за потпомагање заната на Цетињу, које овим рукује и које је ову дјецу у Чешку упутило, што овако постојана и што о томе најет претходно ствар улесило и спремило како би се за дјецу наша мјеста, па да се тек онда пошљу, а не да се шаљу тако без икаквих претходних припрема. Још се додаје како би требало да се створи нарочити одбор од неколико старјешина друштвених и заступника мјесног друштва нашег, који би предузео акцију и био патрон и заштитник дјече за све вријеме њиховог учења у Чешкој.

Шта је све у ствари није нам познато. Зато по хроничарској дужности и биљежимо све ово по „Народним Листима“ како би на ову одиста немилу ствар обратили пажњу друштва за заштиту и потпомагање заната у нашој земљи и пружили му прилику да се о томе путем јавности изјасни. Тога ради и устручавамо се да се о овоме изјаснимо, али ћемо то учинити чим друштво путем јавности буде објаснило је ли све овако како то „Народни Листи“ доносе или не. Свакако ова ствар је за жаљење.

Божићни одмор. О Божићним празницима биле су распуштене све овдашње школе, које су почетком ове недеље наставиле рад, док ће предавања у гимназији бити настављена у понедељак.

Поскупно дуван. Од Нове Године дуван је поскупно. То је поскупљавање знатно; износи просјечно 50%. Како је код нас дуван до сада био јевтинији готово него илде, то је донекле ово поскупљавање и разумљиво, па чак и оправдано. Према томе противу тога се нема шта рећи. Али зато се од сада с правом мора захтевати, да оно буде и корисно како за државу, тако за произвођача, па и за потрошача. Држава да од прихода води користи и да се они не расипају као до сада на излишне трошкове, које је управа монопола чинила, као што је то са набавком аутомобила, чија се излиш-

ност води и самим тиме што он најчешће служи за приватну употребу чиновника и њиховијех породица! С правом се исто тако мора очекивати, да се произвођачима од сада боље плаћа и да се од њих производ не откупљује буд зашто као што је често до сада био случај; кад му се боље плати и труд награди, и производи ће бити бољи. Што се пак потрошача тиче они с правом очекују, да фабрикат духана од сада буде бољи и солиднији. Као што је познато, а то смо врло често биљежили, фабрикација дувана није често пута била ни из близа онаква каква би требала да је. Чак шта више често је и квалитет дувана био врло рђав. Сад, пошто је повећана цијена дувана, морало би се строго назити да дуван и по квалитету и по изрази буде како треба. Исто тако треба озбиљну пажњу обратити и на справљање цигарета, јер се на то до сада није нимало назило. Сада су цијене по килограму, односно за 1000 комада цигарета: екстра „Монтенегро“ 60, „Даница“ 50, „Немања“ 40, „Балша“ меки и јаки 30, „Арванит“ 10, „Хајдана“ 10 перпера; резаном дувана: прва врста меки и јаки 20, друга 16, трећа 8, четврта 4 80 и пета врста 2 перпера.

Забава с томбулом. Цетињска Читаоница приређује за своје чланове у четвртак у очи Богојављења забаву с томбулом у просторијама својим. Извлачиће се натомбули разни лијепи дарови. Улаз је бесплатан и само за чланове, њихове породице и госте са стране. Почетак је у 8½ сати у вече. Долазак у обичном одјелу. У овим зимским дугим вечерима Читаоница намјерава да сваке недеље приреди овакво забавно вече како би својим члановима пружила лијепе и неуспијене забаве, које могу сви чланови са својим породицама без великих трошкова посјеђивати и лијепе се забављати. Ова намјера Читаонице заслужује сваку похвалу и наше је увјерење, да ће се чланови њени умјетни овим користити и што многобројније посјеђивати ове забавне вечери, које се и на страни сматрају као права домаћа забава. Како смо извјештени, спремени дарови, који ће се на томбули добити, врло су лијепи, а неки и врло занимљиви. До чланова је и њиховог посјеђивања како ће се ове забаве у току времена развијати. Нарочитих позивница неће бити. Ми је најголије препоручујемо.

Наши огласи. Према закону о таксама, који је ступио на снагу почетком ове године, сви огласи који се објављују у листовима подлежни су плаћању таксе од 50 пара за сваки пут. Према томе дужни смо, да за сваки оглас, који уђе у наш лист да платимо 50 пара за сваки пут кад изађе. Због тога је администрација нашег листа принуђена да наплаћује од сваког оног који даје огласе и ту таксу, те на то упозоримо све оне што нам дају огласе, да увијек полажу и ту законом прописану таксу од 50 пара за свако објављивање.

Зима. Прошле године зима је много доцније почела него иначе, али је зато сада много јача него игда до сад. Снеж је само у три маха падао: пред Божићем, по Божићу и сада и још једнако пада, те су сви изгледали да ће га бити великог. Студен је знатна, а особито је био прошлих дана врло велики. Особито је студен јака у вече и изјутра. Претпрошле ноћи студен је била тако силна, да се скоро не памти овакве зиме. И по унутрашњости је исто тако. Ауто-

мобилски саобраћај, само ако снијег не прекине, биће свакако обустављен.

„Заставин“ дописник

„Заставин“ дописник Л. Бркић извукао је испод которскога екута, ван долашаја нашега закона о штампи, један памфлет, достојан поћнога друштва Црвене Лампе. У њем се потпуно јасно види слика покварене душе тога бандите части поштенијех људи. Памфлет је упутио на мене, и некакви „котерину“. Њему слични типови овдје вршили су колпортажу, јер, на жалост, од неког доба у нас таква литература цвјета.

Што је узет на нишан „Цетињски Вјесник“, није икакво чудо. Многима је овај лист мрзак, нарочито у иностранству. Свауди би им, кад би престао излазити и кад по својим скромним силама не би више писаном ријечју освјетљавао путеве интереса ове српске државе.

Што сам гадним производом Бркићеве душе узет на нишан особито ја, још се мање треба чудити. Ово је већ седма година како ми такви и слични јавни и тајни подметнути напади чине част. Познајем њихове циљеве, још боље изворе. Ови су подељени: већи је дио у иностранству, мањи овдје. Али зато овај мањи није и мање отрован и безобзиран. Бркић је само канал, кроз који се на мене сипа нечистоћа разних закулисних актера из овог потоњег извора. И пошто су у шест година исцрпили сва средства и све ругобе своје покварености, овога су се пута латили и посувраћених одржавних. Ради својега достојанства, па ове могу примјетити само толико: да би Бркић веома добро учинио, кад би се мало обратио за савет и на лијепе полонине извјесних својих подстрекача противу мене. Оне би му у томе погледу дале сасвим супротне податке. Његов памфлет противу мене тек тада би био потпуно. Тек тад би била јасна слика како Бркићева, тако и његових тајних помагача одовуда и из иностранства. Приказано би се у правој свјетлости неморал нељуди, који лажима благе морал нечестивих људи.

Хвала Вам, Господине Уредниче, на гостопримству.

Милош Живковић

Чудимо се, што се г. М. Живковић и осврће на Бркићеве гадости. Тај покварени створ, сав сачињен од неваљалства, не може никога овалати. Најмање може клеветама насртати на морал и приватни живот неститих српских јавних радника, он који је прве шест година као наставник наше омладине дошао у Црну Гору са ванбраћим дјецетом; он, који врло добро зна да је црногорци познати морал и његов и његових најближих, да и не помињемо његове прљаве трагове у Беонару и другим мјестима!

Књижевност

Госпођа са сунцокретом. Познати писац Иво Војновић написао је драму „Госпођа са сунцокретом“. Сви они, који су имали прилике да чују, необично је хвали Ову драму писац је прво читао на С. Ријечи, затим у Загребу, а најзад и у Београду. Она ће се издати на позоришци још у току ове године.

Промјена у „Бранковом Колу“. Уредник „Бранкова Коло“ професор Милан Будисављевић напустио уредништво тога листа у мјесто њега долази Драгутин Ј. Илић, који обриче да „Бранково Коло“ неће идуколно одступити од онога правца, који му је приликом оснивања намјенио његов оснивач, покојни П. М. Аташев, а који се огледа у критичком одабирању књижевних радова оригиналне и прве руке лијепе књижевности и поуке. Лист ће од сада излазити двапут мјесечно. Цијена листу биће 12 а за иностранство 14 круна годишње.

Анатол Франс и Лимер. Још је зиме пред париским судом поведена интересантна парница између Анатола Франса, највећег француског књижевника и књижара издавача Лимера. Анатола Франс је године 1878, још док није био славан и док није имао политичке идеје, које сад има, написао је једну историју Француске и продао је издавачу Лимеру за 3000 франка. Издавач кинувине издао. Чувало је рукопис 30 година у фиоци и тек се крајем прошле године одлучио да га штампа. Анатола Франс се међу тиме тој његовој одлуци успротивио. Наказећи да то дјело није више достојно његовог потписа, он забрани књижару да историју изда. И тако ствар дође пред суд. Суд је по тој ствари судио прије неко-

лико дана, и дао је за право Анатола Франсу. У пресуди стоји: „Природа дјела је таква, да се оно мора издати одмах, али у извесној мјери, који је Лимер прекорачио“. Суд је нашао, да би се публиковањем те књиге, нашле штета аутору, и рјешило је, да издавач, као неупотребљиву, врати историју Анатола Франсу.

Наука и проналасци

Нова чуда радијума. Лондонски истраживач Лемис открио је нове феномене, проучавајући радиоактивни материјал, који је сабрао у Корнвалу. При испитивању тога материјала примјетио је, да је микроскоп, којим се служио, почео да свијетли. У мракоту соби, која му је служила као лабораторијум, налазило се огледало, у коме је Лемис једног дана опатио своју руку, обавијену као неком рукавицом, која је свијетлила неким жућкастим фосфорастим сјајем. Та је рукавица остала и онда, кад је стао мислити претима и покретати руком, што га је довело до закључка, да око руке има неки филм и нежни, али ипак тјелесни филм. Кад је ту руку пришо очима, опатио је, да је могао гледати кроз њу. Овај појав Лемис је даље испитио.

Бојадисање свијетлошћу. Познато је да свијетлост избљубује разне ствари, а познато је, да она неке боје сасма мјеша. Но ипак је познатија употреба свијетлости за пробојање боја. Др. Оскар Бандиш Циру изнашао је начин, како се муча и свида бојадисање свијетлошћу помоћу ditronaphthylhydroxylaminonitrosalza (ослободи, Боже, ове ријечи!) Раствор овај је најприје без боје. У њега се замочи сада дошито сунко а онда пари уз формалдехид. Кад је то готово, протресе се у води и осуши у тмни. Ни суну се онда боја мјеша у лијепу црвеницу.

Како се животиње саме лијече! Кад су у каквој врлини или грозници, онда ништа не раде; грабе мир и хладовину, пију воду па и лежу у воду. Рањен шимпанза зауставља кри тима, што једном руком притисне рану, или је неке травом. Једног пса ујела је змија за вунку и он је ебрзо отрио на воду, пурао непрестано вунку по води, па се тако излечио. Другог пса претазила су кола и он је легао у воду и ту је остао три недеље, а људи су му давали храну и он се излечио.

Конкуренција пчели. Чини се, да је и за пчеле напало тешико доба, јер им се појавио у Мексику сиљно опасан конкурент. Досада је пчела једина била на свијету, која је сбирала мед. Бар се није чуло за какву другу животињу, која би дала мед. Сада се јавља — на тржишту — једна врста мравка са извршним медом. Не сабира сви мрави ове врсте мед. Једни граде мравњак, други слањају градицу за гребе, која онда израђује мед. Они су „медени радници“ 60—70 метара под земљом. Од осталих се они разликују и бојом и обликом тијела. Доњи дио тијела је двадесет пута дељи од читавог осталога тијела тако, да животињина изгледа сасма смјенило, као каква бомба са малим наљком. Оно још доње тијело је несрећа за мравца, јер се не може мисати. За то их судругови морју тимари. У дебелом овом доњем дијелу тијела куни се мист мед. У Америци је овај мед тражен и пијен, пак ако успеје да се ова врста мравца и код нас удоми имаће пчеле оштар бој да бију, да не падну у немилост људи, који тако лако заборављају на све вјерне услуге.

Разне вијести

Дијете у бундеви. Театне, кинифорниски вођар саопштава у индустријаном неком листу слику, на којој се види двајесетина 4 годишња дјеца (чија како се стоцу сједи у — бундеви. Овај вођар се убраја ове године бундеве од 100 кг. Највећа бундева је била висока 114 сантиметара, а опсег од 230 сантиметара. То је сигурно највећа бундева ове године.

Нови Гибралтар на Истоку. Освајање Гибралтарског града Тобрука један је од највећих успјеха, који су Талијани показали у тропитанском рату. То освајање извршено је неочекивано и готово без икаквог отпора. Град Тобрук налази се у источној Гибралтар и од Александрије није више удаљено од 600 км. Тобрук је пристаниште један природни басен, широк пет километара и са свих страна ошугран од ветра. Обликом сличним много сличније на пристаниште у Свешци. Његов повољан положај веома важан у политичком и стратешком погледу. Енглез Мортон назива Тобрук кључем источног Медитерана. Мора. У рукама једне европске велике државе то ће пристаниште имати велики значај као и Гибралтар и Малта. Француз Чарлс рече је једном приликом европски народ, коме пође за једном да завлада Тобруком, имаће сиљну јустицу на Средоземној Мору. Нејавни Родолф изражавао се на једну тему овако: Тобрук има услова да постане право пристаниште на Средоземној Мору. Руска државна пристаниште су велику важност тобручког пристаништа, те су се тога од Турца и тражило, да у њему могу подићи своја стоваришта за угља. Турски овим захтјевима користећи се суверенитетом великих сила, није до сада била доносила никакве одлуке. Прелазак Тобрука у талијанске руке има према томе међународно значај. Ако то пристаниште остане талијанско, на њега се мора потрошити неколико десетина милиона круна. Тада ће Тобрук бити једно од најважнијих и најутврђенијих пристаништа на свијету.